

פְּנִינִים נִפְלְאִים וּמְתוּקִים עַל הַפְּרָשָׁה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן

מְתוּךְ הַסֵּפֶר הַמְּסֻלָּג "זֶרַע שְׁמִשׁוֹן" שֶׁחֲבָרוּ הַמְּקַבֵּל הָאֱלֹקִי הַקְּדוֹן רַבֵּי שְׁמִשׁוֹן חַיִּים ב"ר נַחֲמָן מִיכָאֵל נִחְמָזִי זָכַר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָה. אֲשֶׁר בְּקֶשׁ שִׁילְמָדוֹ בְּסִפְרוֹ וְהַבְּטִיחַ יִשְׁעוֹת רַבּוֹת לְמַקְיָמִי בְּקִשְׁתּוֹ.

פְּרֻשַׁת תּוֹלְדוֹת תַּשְׁפ"ג • גְּלִיזוֹן 215

תּוֹרַת שְׁמִשׁוֹן

אֵין בְּכַח הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כְּלוּם אִם לֹא בְּחֶסֶד ה'

וּמוֹסִיף רַבְּנֵי הַזֶּרַע שְׁמִשׁוֹן לְבָאָר בְּלִשׁוֹנוֹ הַזֶּהָב דְּבָרִים נִפְלְאִים בְּפִסּוּק זֶה, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'אָגַב אֹרְחִין יֵשׁ לְקַחַת מוֹסֵר הַשֶּׁכֶּל, שְׁכַל אָדָם יֵשׁ לוֹ לְהַפִּיר בְּכָל מַעֲשֵׂיו נִפְלְאוֹת מַעֲשֵׂי ה', כִּי אֵין

בְּכַח הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כְּלוּם אִם לֹא בְּחֶסֶד ה', שְׂאִין אָדָם נוֹקֵף אֲצַבְעוֹ לְמַטָּה אֲלֵא אִם כֵּן נִגְזַר עָלָיו לְמַעַלָּה, וְכֵן בְּכָל רוּחַ שִׁיעֲשֶׂה אֵל יֹאמֵר כִּי זֶה בָּא לוֹ בְּהַשְׁתַּדְּלוּתוֹ הַעֲצוּם, אֲלֵא חֶסֶד ה', אִם יַעֲלֶה לְגַדְלָה אֵל יֹאמֵר כִּי חֲכַמְתּוֹ גְּרַמָּה לוֹ, רַק חֶסֶד ה'. וְזֶה הַפְּרוּשׁ 'כִּי הַקְּרָה ה' אֱלֹקֵיךָ לְפָנָי, שְׁלַכְאוּרָה קֶשֶׁה הָרִי אֲצֵל יַעֲקֹב לֹא הַקְּרָה הַקַּב"ה לְפָנָיו כְּלוּם, רַק הוּא הִלָּךְ בְּעַצְמוֹ וְלָקַח מִרְבֵּקָה שְׁנֵי גְדִיִּים וְהַכִּין אוֹתָם מְהֵרָה וְלֹא הָיוּ צָרִיכִים לְקַחַת יוֹתֵר זְמַן, כִּי לֹא הָיָה צָרִיךְ לְלַכֵּת לְצוּד אוֹתָם, וְאִם כֵּן לְכַאוּרָה יַעֲקֹב דִּבֵּר שְׁקֵר בְּמֵה שְׂאָמַר 'כִּי הַקְּרָה ה' אֱלֹקֵיךָ לְפָנָי, שְׁהָרִי לֹא הַקְּרָה כְּלוּם אֲלֵא מִצַּד עַצְמָם לֹא נִצְרָכוּ לְהַכְנִיחַ גְּדוּלָּה, וְהָיָה צָרִיךְ לְהָשִׁיב לְאֲבִיו שֶׁהִסְפִּיק מְהֵרָה הָיִיתָ וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לְתַקְוֵנָם עֲבוּדָה רַבָּה, אֲלֵא וְדָאֵי שִׁיעֲקֹב נִתְפַּנֵּן בְּמֵה שְׂאָמַר 'כִּי הַקְּרָה ה' אֱלֹקֵיךָ לְפָנָי' שֶׁנִּתְגַּלְגַּל הַדְּבָר בְּרִצּוֹן הַבּוֹרָא וּבְחֶסֶדוֹ שְׂאֵנִי אֲזַמִּין לָךְ מֵאֲכֹלָךְ, כִּי כֵל דְּבַר שֶׁנַּעֲשֶׂה הַכֵּל מֵאֵת ה' אִף בְּדַבְרִים שֶׁנִּרְאָה לְאָדָם שֶׁהוּא עַצְמוֹ עוֹשֶׂה אוֹתָם, וְזֶה מֵה שֶׁהָשִׁיב שְׁלַכְנָן מִהַרְתִּי לְהַבִּיא, כִּי הַקְּרָה ה' אֱלֹקֵיךָ לְפָנָי וְלֹא לְפָנָי אֲחִי'. (זֶרַע שְׁמִשׁוֹן' פִּרְשַׁתְנוּ אוֹת יב)

הַיֵּצֵר פִּסֵּק מִיִּצְחָק וּלְכַךְ מֵתָר לוֹ לְהַנּוֹת מִמַּעֲשֵׂה נִסִּים

וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֵל בְּנֵו מֵה זֶה מִהֲרַתְּ לְמִצָּא בְּנֵי וַיֹּאמֶר כִּי הַקְּרָה ה' אֱלֹקֵיךָ לְפָנָי' (כו, כ): מַקְשָׁה רַבְּנֵי הַזֶּרַע שְׁמִשׁוֹן זֶלַה"ה: מְדוּעַ הַצָּרִיךְ יַעֲקֹב לִזְמַר לְיִצְחָק אֲבִיו 'כִּי הַקְּרָה ה' אֱלֹקֵיךָ, וְלֹא הָיָה דִּי לִזְמַר 'כִּי הַקְּרָה ה' לְפָנָי. וְעוֹד יֵשׁ לְהַבִּין מְדוּעַ לֹא אָמַר 'כִּי הַקְּרָה ה' אֱלֹקִים לְפָנָי'.

וּמֵתָר הַזֶּרַע שְׁמִשׁוֹן: שְׁכֻנַּת יַעֲקֹב הִיְתָה לְהָשִׁיב לְיִצְחָק עַל שְׂאֵלְתוֹ הָאֵיף מְהֵרָה לְמִצּוּא, עַל כֵּן הָשִׁיבוּ יַעֲקֹב כִּי הַקְּרָה ה' וְהִינֵנוּ שְׁהָיָה כָּאֵן נִס מֵאֵת הַקַּב"ה שִׁימְצָא מְהֵרָה, אֲלֵא שֶׁנִּתְרָא יַעֲקֹב פֶּן יִצְחָק לֹא יִרְצֶה לְהַנּוֹת מִמַּעֲשֵׂה נִסִּים וְכַמְבָּאָר בְּגִמְרָא (תַּעֲנִית כו). שְׂאִין נְהַנִּים מִמַּעֲשֵׂה נִסִּים, לְכַךְ אָמַר לוֹ כִּי הַקְּרָה ה' אֱלֹקֵיךָ, שֶׁנִּתְפַּנֵּן לִזְמַר לוֹ שְׂאֵצְלוֹ [= אֲצֵל יִצְחָק] אֵין זֶה נִקְרָא נִס, דְּהִנְהָה כְּתֹב רַש"י בְּפִסּוּק (כו, יג) 'וְהִנְהָה' נִצַּב עָלָיו, כָּאֵן יַחַד שְׂמוֹ עַל יִצְחָק, לְפִי שֶׁהוּא עֵינָיו וְכַלּוּא בְּבִית, וְהָרִי הוּא כְּמַת וַיֵּצֵר הָרַע פִּסֵּק מִמֶּנּוּ עֵי"ש. וּלְכַךְ אָמַר לוֹ יַעֲקֹב, הוֹאִיל וְאֵין לָךְ יֵצֵר הָרַע, מֵתָר לָךְ אִף בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַנּוֹת מִמַּעֲשֵׂה נִסִּים שֶׁהוּא הַשְּׂכָר שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, הָיִיתָ וְה' הוּא אֱלֹקֵיךָ וַיַּחַד שְׂמוֹ עָלֶיךָ, מִמִּילָא נְחָשֵׁב שְׂאֵתָה כְּמוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא שְׂשֵׁם כֵּל הַשְּׂכָר הוּא כְּמוֹ מַעֲשֵׂה נִסִּים, וְמִי שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹלָם הַבָּא בְּדָאֵי מֵתָר לוֹ לְהַנּוֹת מִמַּעֲשֵׂה נִסִּים.

לומדים זרע שמשון וזוכים לישועה.

הספר שמחולל פלאות.
אלמים נושעו בהבטחתו.

הוצאת הגליון והפצתו לזכות

אהרן בן שושנה וזיטא

מורה על העבר ומבקש על העתיד

הצלחה וברכה וישועה בקרוב

ברכת המחבר
מתוך הקדמת הספר

הוצאת הגליון והפצתו לזכות

אהרן בן גיטל בילא

וכל משפחתו וכל הנלוים אליו

לשפע ברכה והצלחה גדולה וסיעתא דשמיא בכל מכל כל

זכות רבנו הבטוחותיו וברכותיו הכבודיות יעמוד להתברך בכל

פנינים ורעיונות ככתבם וכלשונם

טעם שהצורך יצחק לומר 'לא ידעתי יום מותי'

'הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי' (כו, ב). קשה, שהיה לו לומר 'הנה נא זקנתי', ותו לא, דאיך נעלה על דעתנו שיהיה יודע יום מיתתו, אם הוא מהשבועה דברים המכסים מבני אדם, כדאמרינן בפרק ד' דפסחים (נד, ב).

ויש לומר, דהואיל שליצחק נגלה לו הקץ (ילקוט שמעוני פרשת ויחי רמז קט), שהוא גם כן מהשבועה דברים המכסים, והיה מבקש להודיעו לעשו, אלא שנעלם ממנו, וסלקא דעתך אמינא, מדחא ידע, הא נמי היה יודע, משום הכי קמשמע לן 'לא ידעתי יום מותי'. (אות ה)

הטעם שאין אדם יודע במה משתכר

ואין אדם יודע במה משתכר (פסחים נד, ב). זה פשוט שאם היה גלוי זה לבני אדם, בודאי שהיה אומר שהכל תלוי במזל והאמנות, ולא היה מודה שכל העשר בא מן הקדוש ברוך הוא, לפי שהוא אדון כל המעשים שהוא ברא הכל, ובמצונו מעשיר ומעני, שאין העשירות מן האמנות. ועוד, שמי שנגזר עליו להיות עני, לא ירצה לטרח בהנם, ויתבטלו בעלי מלאכות מן העולם. (אות ט)

השקר מביא מיתה

גמרא פרק י"א דסנהדרין (צא, א), הנה הוא אתרא וקושטא שמיה, דלא הוו משנו בדבוריייהו, ולא מיית איניש דהתם בלא זמניה] - בעיר ששמו קושטא, לא היו משנים בדבורם, ולא היה מת שם אדם קדם זמנו]. יש לזקק מה ענין זה לזה.

ויש לומר, שהואיל שהמיתה לא באה לעולם אלא מחמת שקר שדבר הנחש לחוה, 'והייתם כאלהים' (בראשית ג, ה), על כן נגזר, שבכל מקום שנמצא שקר תהא המיתה קרובה לבוא. ומשעם זה 'דבר שקרים לא יכון לנגד עיני' (תהלים קא, ז), שמי שדובר שקרים תופס אמנותו של יצר הרע, דהינו הנחש שפתה לחוה בשקר, ונתקלל בארור, דכתיב (בראשית שם, יד) 'ארור אתה' וכו', ואין ארור מתדבק בכרוף (כ"ד נט, ט).

ולכן כנען צוה לבניו אל תדברו אמת (פסחים ק"ג, ב), מפני שכן הוא ארור, כדכתיב (בראשית ט, כה) 'ארור כנען', ולא רצה שבניו ידבקו בכרוף. ומשום הכי כתיב עליהם (דברים כ, טז), 'לא תחיה כל נשמה'. (אות י)

פנינים מתורתו של האור החיים הקדוש - הרה"ק רבי חיים בן עטר נלב"ע ט"ו תמוז תק"ג

השבועה בעת מכירת הבכורה

ויאמר יעקב השבועה לי כיום וישבע לו וימכר את בכרתו ליעקב (כה, לג): מדקדקים המפרשים מפני מה הצריך יעקב להוסיף ולהשביע את עשו ולא היה די בעצם המכירה תמורת העדשים שקבל עשו מיעקב.

יעקב בקש לכלל במכירה אף דבר שאין בו ממש

מתרץ האור החיים הקדוש זלה"ה: להיות כי יש בבכורה פרטים שהם דברים שאין בהם ממש, כמו הכבוד והמעלה, שעליהם הקפיד יעקב ורצה אותם, שהלא יעקב רצה לזכות לעבודת בית אלקינו שהיא בבכורות, וידוע שכפי תורתנו הקדושה אין אדם מקנה לא במכר ולא במתנה דבר שאין בו ממש כידוע וכפי שפסק הרמב"ם (הלכות מכירה פרק כב), לזה נתחכם יעקב לזכות בדבר על ידי שבועה, וכן הוא הספמת הפוסקים (י"ד סימן רל"ט) כי השבועה חלה בין על דבר שיש בו ממש בין על דבר שאין בו ממש, וזה הטעם שאמר לו 'השבועה לי'.

השבועה אינה מועלת לקנות דבר שלא בא לעולם

אולם אף שהשבועה תועיל לקנות דבר שאין בו ממש, לא תספיק לקנין דבר שלא בא לעולם, שהרי הטעם דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הוא משום שדעת הלוקח אינה סומכת על כך כל כך וכפי שמבאר בגמרא (ב"מ ט"ז, ב), ורק אם היתה דעתו סומכת היה נקנה, אולם שבועה לא תועיל בזה, שהרי כל זמן שאין החפץ בעולם אין ללוקח סמיכות דעת שיבוא אליו החפץ הנקנה, ולכן כדי שיועיל הקנין אף על דבר שלא בא לעולם הוסיף יעקב לומר לו 'מכרה כיום', והינו שעושה את המכירה משום שצריך לכדי חייו, ובאופן זה מועיל אף בדבר שלא בא לעולם כפי שאמר בגמרא (שם).

דעת הריב"ש שקדם מתן תורה אפשר למכר דבר שלא בא לעולם

וראה בספר שו"ת הריב"ש (סימן שכ"ה) שכתב כן, וזה לשונו: כתבת שראית ר"י בן הרא"ש שכתב בשם אביו דמקנה דבר שלא בא לעולם אם נשבע קנה וכו', וראיתו ממכירת בכורה שמכר עשו ליעקב וכתב 'השבועה לי' עד כאן. תשובה, לא הרא"ש ולא ר"י בנו חתימי עליה, ואין לתלות בגברי רברבי סברא כזו שאין לה על מה שתסמוך. גם הראיה שהביאו אין לה עקר לפי שהיה קדם מתן תורה, ומאן לימא לן שלא היה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אז. והשבועה היתה לרווחא דמלתא שלא יערער לפי שהיה איש זרוע. והם דברינו עצמן אלא שעל דברי הריב"ש יש להוסיף שהטעם שהצריך שבועה כדי לכלל במכירה אף דבר שאין בו ממש.

